

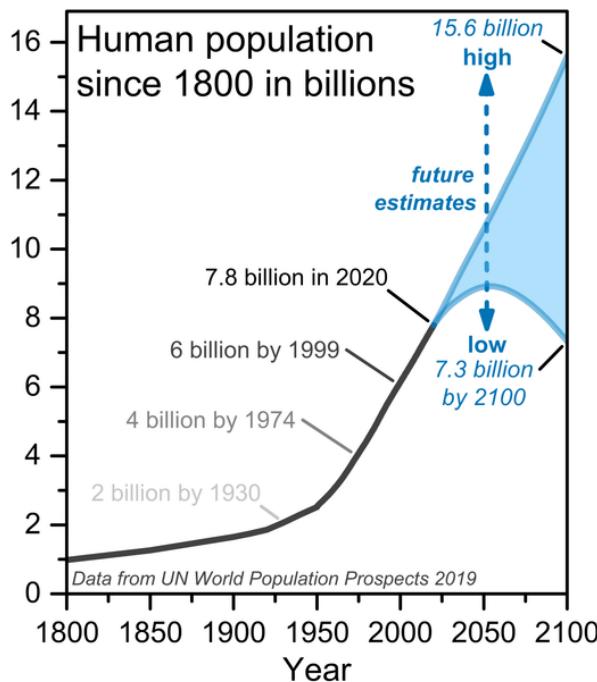

Ladislav Babić

Na Mars, na Mars sirotinjo!

Biste li željeli ići na *Mars*? Svakako, svakako – već sam i ja poslao u *NASA* i *Počkocmoc* molbu da me se uzme u obzir za ekspediciju! Hm, možda sam krivo postavio pitanje. Biste li željeli ostatak života preživjeti na pustinjskoj planeti, bez zraka, vode, zelenila bilja, plavetnila mora i neba, gdje pješčane oluje zamjenjuju one kišne, a temperatura – ovisno o tome gdje biste živjeli (unutar kondicioniranih i ljudskom životu prilagođenih kupola) i o godišnjem dobu - varira između -143C i 27C, sa srednjakom od -55C, te u tim uvjetima pripremati najnoviji „*novi svijet*“ za kolonizaciju gomile budućih pridošlica? Ah, ne razumijete? Da postavim pitanje drukčije. Biste li htjeli cijeli život provesti na *Antarkici*, u vječnom ledu i snijegu, sa ledenim olujama i temperaturama između 20C i -93C, sa srednjakom kao i na *Marsu*; ne sezonski boraveći u istraživačkim stanicama u kojima se smjenjuju istraživači, ni na par dana turističkog posjeta kako biste život začinili „*pustolovnim*“ pričama potomcima i prijateljima. Rekoh, cijeli svoj život provesti u opisanim uslovima! Ma, biste vraga – kad već i za pandemije koja nas je zadesila, jaučete zarad epidemioloških mjera koje ograničavaju vaša druženja i izlaske!

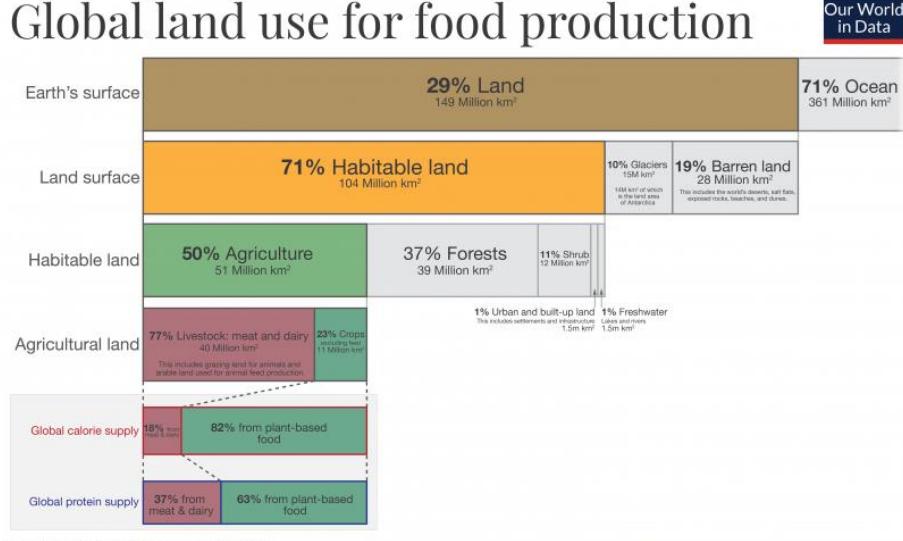
Naša planeta broji otprilike 7.8 miljardi stanovnika, utrostručeni broj onoga iz 1950-te godine: nešto više od 2.5 milijardi.

Jeli vam znano da na zemljino kopno otpada 29% njene ukupne površine, otprilike $48\ 939\ 063\ km^2$? Tako da je sredinom dvadesetog stoljeća prosječni stanovnik planete bio virtualni „vlasnik“ $0.02\ km^2$ ($1\ km^2=100\ ha$) tla, dok mu se „vlasništvo“ ove godine smanjilo tri puta, na svega $0.0063\ km^2$, a prema demografskim projekcijama (o kojima normalno potentni Zemljanin, radeći u ekstazi svoje potomke ne vodi računa) on postaje - kao „virtualni vlasnik“ zemljišta - sve siromašniji! S možebitnom tugom se prisjećajući godine 1500-te, kada je – s ukupno oko 585 miliona stanovnika koji su napučivali kuglu na kojoj bitiše – bio „veleposjednik“ čak $0.084\ km^2$ zemljišta. Prosječni „virtualni vlasnik“ prosječnog kopna (koje se, ne zaboravimo, sastoji od mješavine džungli, pustinja i plodnog tla).

Uzme li s u obzir da je tek dio kopna nastanjiv, kultiviran, odnosno prekriven šumama, pa se zasebno sračuna virtualno vlasništvo prosječnog Zemljanina nad dijelovima, dobit će se još zapanjujući rezultati u usporedbi s prohujalim vijekovima.

Global land use for food production

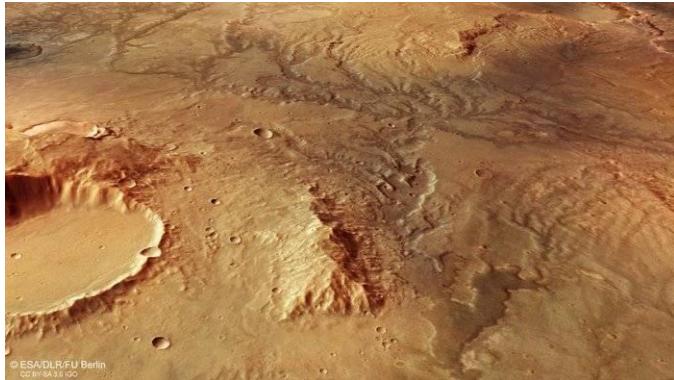
Kako u stvarnosti vlasništvo svakako nije virtualno, već realno, što u državnim (nekad i društvenim!) a što u privatnim rukama, jasno vam je čega je nesretnik sa slike, stanovnik [najbogatije zemlje svijeta](#), vlasnik. Samo dronjaka u koje je obučen i na kojima spava!

"Sada 43 milijuna ljudi u Sjedinjenim Državama živi ispod granice siromaštva, dvostruko više nego prije pedeset godina. 1.5 milijuna djece je beskućnika, tri puta više nego tijekom Velike depresije 1930-ih. Cijele obitelji bacaju se s jednog mesta na drugo da rade nestabilne poslove koji im jedva omogućuju preživljavanje. U povijesno siromašnoj Apalačkoj rudarskoj regiji ljudi se oslanjaju na bonove za hranu. U Los Angelesu se drastično povećao broj beskućnika. U najsiromašnijim četvrtima udruge nude male drvene kolibe onima koji više nemaju krov."

Sad pitate, kakve uzajamne veze imaju naseljavanje *Marsa, Antarktike*, površina *Zemlje*, s virtualnim, a posebice sa realnim vlasništvo nad tlom, i još općenitije – s ličnim i privatnim vlasništvom općenito? Samo polako, već čemo doći na to. Razmislimo tko je iz *Staroga svijeta* naseljavao onaj *Novi*, do najezde iz *Evrope* „vlasništvo“ – ne baš virtualno, ali niti formalizirano prema potom nametnutom zapadnjačkom pravu – *američkih starosjedilaca*? Nakon *Kolumbova „otkrića“* i tragačima za *Eldoradom* – obećanom zemljom neviđenog bogatstva – nagrnule su u potpalubljima brodova horde uglavnom deprivilegirane sirotinje, vjerskih disidenata progonjenih u staroj domaji i kriminalaca, u potragu za srećom. Oni su izgradili *Novi svijet*, vlastitim trudom i na leševima starosjedilaca za čiji genocid nitko nije odgovarao, kao što danas Amerika izbjegava prepustiti međunarodnim sudovima suđenja zločina svoje vojske širom svijeta. No, važno je zapaziti ovo: Ameriku (koja jeste kakva jeste) podigla je evropska, *socijalno i politički deprivilegirana sirotinja*, kojoj je jedini izlaz bio otisnuti se u potragu za novim početkom.

Vratimo se sada *Antarktiku*, točnije – *Marsu*. Kako broj stanovnika *Zemlje* nezadrživo raste, ali joj površina tvrdoglavu ostaje ista, smanjuje se udio virtualnog vlasništva nad tlom, što ustvari na drugi način govori o smanjenju realnog vlasništva (ne samo nad tlom!) *prosječnog Zemljjanina*, u prevladavajućem sustavu gdje jači kvači, koji se bazira na profitu ostvarenom socijaldarvinističkom konkurencijom na slobodnom lovištu, pardon – tržištu. Dakle, ili će sve bogatiji tajkuni povećati vlasništvo nad obradivim i građevinskim tlom, a novorođeni ostati bez realnih šansi da ga steknu, s obzirom da ga se stari vlasnici i njihovi pravni nasljednici neće htjeti odreći, ili će opet postati aktuelno okrupnjavanje zemljista u poljoprivredne kombinate u društvenom, zajedničkom vlasništvu. Lako je uvidjeti da će niz faktora (porast broja stanovništva, klimatske promjene, iscrpljivanje minerala,...), uz one nespomenute, određivati dinamiku shvaćanja i ponovnog definiranja privatnog vlasništva, što se rijetko kad u povijesti dešavalo na mirni način. Ukoliko ne bude revolucije koja će u potpunosti promijeniti okvir izgradnje društvenih odnosa, što danas (ne znači i sutra) izgleda malo vjerojatno, koji izlaz će nezadovoljnoj sirotinji ponuditi vladajuća elita? *Kolonizirajte Mars!* Ne, ne da tamo odete vidjeti, provesti se, eventualno nešto istražiti što bi čovječanstvu proširilo spoznaje o svemiru i životu, već upravo kolonizirati, trajno naseliti. „*Okolčite*“ si zemljiste koja će postati vaše, a potom – slijedom spomenutih aksioma kapitalizma – učinite što već budete smatrali potrebnim.

Teraformirajte, ozelenite, natopite vodom taj pustinjski, nepristupačni svijet, na koji bi se samo luđak, ili do ruba egzistencije dovedena zemaljska sirotinja, nesposobna se ovdje oduprijeti elitama, prihvatila od nje ponuđen izlaz, odlučivši se zauvijek otisnuti sa *zemaljskog Raja*, koji je za nju inkarnacija *istinskog Pakla!* A istina je ta, da će generacije i generacije doseljenika raditi upravo za one koji su ih otposlali, snabdijevati ih mineralima i inim sirovinama još im više povećavajući bogatstvo, dok će u međuvremenu i kod njih stasati novi gospodari šljakera! Tako će se, „*Jovo nanovo*“, reciklirati kapitalizam u „*geografski*“ i tehnološki novim uvjetima, pa nije besmislena nevjerica mog znanca u ostvarenje socijalističkog društva, ni ovdje, ni tamo – u dubinama svemira.

To je jedan od scenarija, na koji moguće ukazuje socijalna situacija uzrokovana prenaseljenošću *Zemlje*. Drugi scenario je revolucionarni, a da ga shvatimo trebamo zaviriti u početke ljudske civilizacije. Postoji mit (*Hesiod*) o četiri povjesna doba čovječanstva koja se prelijevaju jedno u drugo. Zlatno, srebrno, brončano i željezno doba, koja alegorijski prikazuju propadanje čovječanstva:

„*Kamo li sreće da nisam dioničar petoga roda,
Već da sam prije umro il da sam kasnije rođen.
Ovo je gvozdeno pleme i njega nikada neće
Dnevna minuti muka i tuga, pa ni po noći.
Bozi će ljudima jadnim teške zadavati brige.
Ipak, zlu će se njinom poneko dobro primješat.*“

I *Platon* to spominje u svojoj „*Državi*“. Upravo ga tako, alegorijski a ne u praktičnom smislu, i treba shvatiti. Njegov nazadak, od dobrih, ka sve lošijim vremenima. O čemu ustvari govori razvoj shvaćanja vlasništva (privatnog i ličnog) pa nećemo o tome, već se samo osvrnuti na gentilno (rodovsko) i plemensko

uređenje, „*prakomunizam*“ besklasnog društva. Vlasništvo – prvenstveno nad zemljom - je u ta vremena bilo zajedničko. Daleko od toga da o tome pišu samo marksisti (*Engels*, "Porijeklo porodice, privatnog vlasništva i države"), ilustrirajući nizom primjera. Primjerice, filozof *Asim Mujkić*, u tekstu „*Uvod u problem političke volje*“, kaže:

„Način *apropriiranja* – pravična raspodjela na opću korist, ili nasilna, nepravična raspodjela – predstavlja odgovor jedne historijske epohe na pitanje kome šta pripada, kako i gdje. Način apropriiranja koji se konstituira u interakciji predstavlja ujedno i ‘impersonalni’ model dominacije ili moći koji strukturira, odnosno proizvodi neku političku zajednicu prema svom liku. Nasilno posezanje u zajedničko proizvodi nasilničku političku zajednicu čiji je politički poredak obično, manje ili više, obuhvatna procedura legitimacije konstelacije specifičnog modela dominacije ili moći. Dominacija privatnog apropriiranja zajedničkog (robovlasništvo, feudalizam, kapitalizam) u svrhu svoje samolegitimacije razvija ne samo specifične procedure vladanja (despotija, monarhija, parlamentarna demokratija) nego i naracije ‘prirodnosti’ (ideologije) kojima se nasilno uspostavljeni poredak aproprijacije zajedničkog želi prikazati kao prirodan, jedini mogući, time zamagljujući sjećanje na zajedničko i izvorno političko. To ‘sjećanje’, istina, s vremena na vrijeme – osobito u vrijeme prevrata, buna i revolucija – biva revitalizirano i iskorišteno za podrivanje silom uspostavljenih oblika aproprijacije zajedničkog. Smisao tog sjećanja na zajedničko, prema Keaneu (*The Life and Death of Democracy*), krije se u mikenskoj riječ za narod – *damos*, kao „grupa ljudi bez moći koji su nekoć zajednički posjedovali zemlju“. U tom uglavnom ‘revolucionarnom’ aktu sjećanja na zajedničko, koji ima formu egalitarnog zahtjeva, otkriva se ‘politička volja’ u svojoj suštini. U kriznoj situaciji prekida ‘starog režima’, ona istupa kao aktivna moć koja iznova daje smisla političkom kao zajedničkom.“.

I Platon u „*Državi*“ govori o nastanku nasilne političke zajednice u trenutku nastanka nejednakosti, povezane s uzurpacijom zajedničkog vlasništva:

„A kad se gvožđe pomeša sa srebrom i bronza sa zlatom, nastaje od ove mešavine nejednakost i neskladna nejednoličnost koja, gde god se pojavi, uvek stvara rat i neprijateljstvo. Treba još reći da je poreklo neslove uvek takvo, ma gde se ona pojavila... Kad je nastao razdor, rekoh ja, onda oba ova pokolenja, i gvozdeno i bronzano, počeše da vuku duše novcu, sticanju zemlje i kuća, zlata i srebra; a ona druga dva, zlatno i srebrno, budući da nisu bila siromašna nego po prirodi bogata, vodila su duše vrlini i starom poretku. Posle uzajamnog nasilja i suprotstavljanja,

najzad nekako popustiše i jedni i drugi, te se sporazumeše da zemlju i kuće podele i učiniše ih vlasništvom pojedinaca, a one čiji su čuvari bili - i koji su do tada bili slobodni ljudi, njihovi prijatelji, hranioci i službenici - učiniše od tada perijecima (bespravnim seljacima), a za sebe ostaviše ratovanje, čuvarske dužnosti i brigu oko onih perijeka."

Zahtijeva on od nastale upravljačke elite:

"Pre svega, da nijedan od njih nema nikakvo imanje, ako to nije preko potrebno. Zatim, da nijedan nema takvu kuću ili ostavu da u nju ne bi mogao ući svako ko to želi. Sve ono što umereni i hrabri borci, čiji je zadatak da se biju u ratu, treba da imaju, odmeriće i primiče od drugih građana kao nagradu što se staraju o njihovoj bezbednosti, tako da im za narednu godinu ništa neće preostati, ali neće trpeti ni oskudicu. Oni će se hraniti za zajedničkom trpezom i živeće zajedno kao u taborima. Što se zlata i srebra tiče, treba im reći da oni u svojim dušama nose božje i od bogova poklonjeno, da im ljudsko zlato nikako nije potrebno, i da greše ako božje zlato dovedu u vezu sa zlatom smrtnih ljudi i tako ga skrnave, jer se kovanim zlatom desilo već mnogo bezbožnih stvari, dok je njihovo zlato neokaljano. Jedino njima je u državi zabranjeno da imaju veze i dodira sa zlatom i srebrom; oni ne smeju biti s njim pod istim krovom, ne smeju ga nositi ni na svome odelu i ne smeju piti iz njega. Tako će spasti i sebe i državu. A čim budu stekli sopstvenu zemlju, i kuće, i novac, postaće upravnici i zemljoradnici umesto da budu vladaoci, biće neprijateljski vladari, a ne saveznici građana, mrzeće i biće omrznuti, ganjaće i biće ganjani celog veka, bojaće se više neprijatelja u državi, nego onoga spolja i tako će se i oni sami i cela država samo vratiti u propast."

Razvoj sredstava za proizvodnju mijenja proizvodne odnose, proizvodni odnosi mijenjaju strukturu vlasništva, ova pak uzrokuje promjenu socijalne situacije. Sve je uzročno posljedično povezano. Ipak, postoji nada, bazirana na realnom – prvenstveno tehnološkom – napretku čovječanstva, i nešto manje na očekivanjima promjene koje je socijalna evolucija izazvala u mozgovima njegovih pripadnika. Nada o ostvarenju jednakosti ljudi, a ne „jednakosti šansi“, jer apriorna jednakost šansi među jedinkama različitih, biologijom i socijalnim statusom određenih, sposobnosti je puka tlapnja. Potrebna je jednakost (u okviru etički izabranih margini) u ostvarivanju životnih uvjeta svake osobe, temeljena na nadogradnji biologije –humanističkoj etici. Već danas ništa tome ne стоји nasuprot, sem izrođene psihe većine ropstvom zaraženog čovječanstva. Da, ropstvom, jer ljudi robuju gospodaru nad gospodarima – novcu. Ovaj se od samorazumljive i prihvatljive upotrebe kao ekvivalenta svih roba, pretvorio u gospodara ljudskog

roda podjarmivši ga vlastitim, čisto mehaničkim namjesto etičkim kriterijima. Koliko tražiš da spavam sa tvojom ženom? A da ti ubijem brata zarad nasljedstva? Ili otmem nekoga, izvadivši mu bubreg kakav ti je potreban za operaciju? Ne kužite? Žalosno, ako ne! Čovjek se toliko degenerirao da je sam sebe pretvorio u sredstvo razmjene kojim gospodari novac. U robu, a ne u ljudsko biće. Shvaćate li da se govori o *tržištu rada*, a ne *tržištu radne snage*, jer se ne kupuje rad, već čovjek koji svojom stručnošću zadovoljava kupca. Kupuje se čovjek! Nije Marx prvi raskrinkao tu opasnost. Još je *starozavjetni Mojsije* uočio sklonost ljudi ka robovanju novcu (zlatu), o čemu rječito govori biblijska epizoda sa „zlatnim teletom“, a još prije njega i starogrčka bajka o *kralju Midi*, koji se zarad pretjerane zlatoljubivosti, vidjevši kamo ga je odvela, pokajao i zatražio *Dionisovu* pomoć. Nažalost, kako malo što uče od povijesti, ljudi i starodrevne mitove i bajke svrstavaju u fantazije lišene naravoučenja! Život te mora odgajati. Nedovoljno je *rođiti se – živjeti – umrijeti*; smrt miša je biološki sasvim jednaka smrti čovjeka. Rodiš se kao tabula rasa, trebaš otići kao čovjek! Paradoksalno je da smo od prakomunizma lišenog vlasništva, do kapitalističke opsjednutosti njime, gotovo zatvorili puni krug, stigavši do praga ostvarenja društva bez vlasništva nad sredstvima za proizvodnju i prirodnih izvora (energije, zemlje, vode, minerala,...), a napose ljudskih proizvodnih odnosa u upravljanju i raspodjeli stečenih bogatstava, za što već dan danas postoje svi tehnički, nažalost ne i etički preduvjeti.

To je taj drugi, revolucionarni scenario koji nam stoji na raspolaganju, s mogućnošću ostvarenja u obliku kakvim ga ljudski rod izabere. U protivnom, mada to ogromnoj većini danas izgleda kao puka fantazija, čekajte naređenje svojih vladalaca: *Ruljo, marš na Mars! Zar ne vidite da ovdje nema mjesta za sve nas?* O, ima, ima, itekako ima - i mjesta za život i za njegovu kvalitetu, treba samo željeti to pravedno postići. No, nije isključeno da u sebi nosimo podsvijesnu želju za ponovnim *izgnanstvom iz Raja*? Sad, znam, mnogi će mi prigovoriti suvišak maštete i nedostatak osjećaja za realnost. Ali, tko se od vas želi preseliti na *Mars* (posebno oni potkoženi), *slobodne volje i za stalno?* Javite mi.

07.11.2020.g.

PR
DIOGEN pro kultura
<http://www.diogenpro.com>